

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 17/2017-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. novembra 2017 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Sergeja Kohuta, Milana Ľalíka, Lajosa Mészároša, Marianny Mochnáčovej a Rudolfa Tkáčika

vo veci návrhu senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zastúpeného predsedom senátu JUDr. Štefanom Harabinom na začatie konania o súlade ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) a e), ods. 4, 5, 6 a § 18 ods. 1 písm. a) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 141 ods. 1, 2, čl. 144 ods. 1, 2, čl. 145 ods. 2, 4 a čl. 147 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 47, čl. 49 ods. 2 a čl. 51 Charty základných práv Európskej únie (2012/C 326/02) z 26. októbra 2012 hlavy VI a hlavy VII, podporne aj s čl. 10, čl. 13 a čl. 18 Siedmeho kongresu OSN o prevencii zločinu a zaobchádzania s páchatel'mi, Miláno, 26. augusta – 6. septembra 1985, Dokument OSN A/COF.121/22/Rev. 1.59 (1985) vedeného na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 14387/2016

o oznámení sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislava Orosza o jeho predpojatosti v konaní vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 14387/2016 takto

r o z h o d o l :

Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislav Orosz **n i e j e** v y l ú č e n ý z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 14387/2016.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Podľa § 27 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) Ladislav Orosz 26. júna 2017 predložil predsedníčke ústavného súdu oznámenie o skutočnostiach, ktoré môžu zakladať dôvody na jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. Rvp 14387/2016 (ďalej len „oznámenie“).

2. Sudca ústavného súdu Ladislav Orosz vo svojom oznámení uviedol:

„Skutočnosti, ktoré zakladajú dôvody na moje vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. Rvp 14387/2016, sa týkajú môjho pomeru k JUDr. Štefanovi Harabinovi, ktorý by mal senát najvyššieho súdu (účastníka konania) v označenom konaní zastupovať. V tejto súvislosti považuje za potrebné oznámiť, že JUDr. Štefan Harabin v predchádzajúcom období vzniesol proti mne ako sudcovi ústavného súdu viac ako 50 námietok predpojatosti, v ktorých boli mnohokrát obsiahnuté hrubé invectívy voči mojej osobe. Navyše v uplynutom období JUDr. Štefan Harabin ešte ako predseda najvyššieho súdu podal proti mojej osobe 2 trestné oznámenia, ktoré boli odmietnuté ako nedôvodné orgánmi činnými v trestnom konaní.

Vychádzajúc z uvedeného zastávam názor, že oznámené skutočnosti bez ohľadu na môj subjektívny pomer k JUDr. Štefanovi Harabinovi ako zástupcovi účastníka konania samej osebe objektívne zakladajú dostatočné dôvody na moje vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. Rvp 14387/2016. Z uvedených dôvodov

sa domáham, aby ma plénum ústavného súdu vylúčilo z prejednávania a rozhodovania označenej veci.“

II.

3. Podľa § 27 ods. 1 zákona o ústavnom súde je sudca vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nepredpojatosti.

4. Podľa § 27 ods. 2 zákona o ústavnom súde dôvody vylúčenia podľa odseku 1 oznámi sudca bez meškania predsedovi ústavného súdu.

5. Podľa § 28 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v pléne ústavného súdu, o vylúčení sudcu pre jeho predpojatosť rozhodne plénum ústavného súdu; odmietnutý sudca nehlasuje.

6. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, čo znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkovi postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadržal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ súd má právomoc o takomto práve rozhodnúť (napr. II. ÚS 71/97, III. ÚS 158/08).

7. Citované zákonné ustanovenia slúžia na zabezpečenie práva účastníka konania na spravodlivý proces [čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd], ktorého neoddeliteľnou súčasťou je aj právo na nestranného sudcu (II. ÚS 62/2017). Nestrannosť sudcu je totiž „jedným z hlavných predpokladov spravodlivého rozhodovania a jednou z hlavných premís dôvery občanov a iných subjektov práva v právo a právny štát“ (pozri napr. rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky I. ÚS 1965/15, bod 22 odôvodnenia). V zmysle uvedených zákonných ustanovení je sudca predpojatý,

ak má na výsledku konania určitý osobný záujem (II. ÚS 16/2011), ktorý môže vyplývať zo vzťahu k účastníkom konania, ich zástupcom alebo z pomeru k veci (§ 27 zákona o ústavnom súde). Podľa judikatúry ústavného súdu sa táto predpojatosť sudcu vždy skúma zo subjektívneho, ako aj objektívneho hľadiska (PL. ÚS 6/2013). Ústavný súd sa pritom opiera aj o rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ktorý nestrannosť sudcu definuje ako absenciu vopred vytvoreného názoru (predsudku, v angličtine „prejudice“) či zaujatosti („bias“) sudcu. Túto nestrannosť pritom rovnako skúma zo subjektívneho hľadiska, t. j. z hľadiska osobného presvedčenia a správania sa sudcu v danej veci; ako aj z objektívneho hľadiska, t. j. či sudca dáva dostatočné záruky pre vylúčenie legitímnych pochybností o jeho nestrannosti (pozri Micallef proti Malte, sťažnosť č. 17056/06, Kyprianou proti Cypru, sťažnosť č. 73797/01, III. ÚS 306/2014).

8. Pri posúdení subjektívnej nestrannosti je cieľom zistenie, či je samotný sudca vo veci nepredpojatý. Ide tu o „subjektívnu psychickú kategóriu vyjadrujúcu vnútorný psychický vzťah sudcu k prerokovávanej veci“ (Ústavný súd Českej republiky I. ÚS 1965/15, bod 25 odôvodnenia). Vzhľadom na charakter tohto vnútorného vzťahu je zrejmé, že relatívne presne o ňom môže vypovedať len sám sudca (IV. ÚS 124/2010). Existencia subjektívnej nestrannosti sudcu sa predpokladá, pričom ide o vyvrátiteľnú domnienku, t. j. sudca sa považuje za subjektívne nepredpojatého, pokiaľ nie sú predložené dôkazy o opaku (PL. ÚS 6/2013). Inak povedané, domnienku subjektívnej nestrannosti možno vyvrátiť len objektívnym spôsobom (Ústavný súd Českej republiky I. ÚS 1965/15). Pokiaľ ide o dôkazy spôsobilé už uvedenú domnienku vyvrátiť, môžu spočívať vo vyjadrení nepriateľského postoja k účastníkom konania, ale môže ísť napríklad aj o situáciu, keď sudca vykoná opatrenia zabezpečujúce, aby v určitej veci rozhodoval. V niektorých prípadoch môže byť preukázanie subjektívnej predpojatosti veľmi náročné, preto možno konštatovať, že požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti (II. ÚS 62/2017).

9. V rámci objektívneho testu sa v zásade skúma, či, odhliadnuc od osobného presvedčenia alebo správania sa sudcu, existujú v konkrétnej veci overiteľné skutočnosti,

ktoré vzbudzujú pochybnosti o jeho nestrannosti. Z tohto uhla pohľadu môže mať určitý význam aj to, či sa sudca navonok javí ako nestranný. V stávke je totiž dôvera, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti vo verejnosti vzbudzovať. Z uvedeného vyplýva, že ak v konkrétnej veci existujú legitímne dôvody pre obavu, že určitý sudca nie je nestranný, pre rozhodnutie vo veci je stanovisko účastníka konania dôležité, nie je však rozhodujúce. Rozhodujúca je až skutočnosť, že takúto obavu možno objektívne odôvodniť (ESLP vo veci Pescador Valero proti Španielsku, sťažnosť č. 62435/00, bod 23). Možno tu preto uzavrieť, že sudca sa považuje za predpojatého aj vtedy, ak vzniká navonok legitímny dojem, že by na rozhodnutí vo veci mohol mať osobný záujem (II. ÚS 62/2017). Platí tu tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Európsky súd pre ľudské práva v tejto súvislosti často pripomína, že „spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že je vykonávaná“ („justice must not only be done, it must also be seen to be done“, III. ÚS 855/2016).

10. Vzhľadom na uvedené je pri posudzovaní subjektívneho hľadiska potrebné vychádzať z prezumpcie nepredpojatosti dotknutého sudcu a zistiť, či skutočnosti, ktoré sudca uviedol, môžu preukázať vyvrátenie tejto domnienky. Sudca Ladislav Orosz vo svojom oznámení ako dôvody svojho možného vylúčenia z rozhodovania vo veci uviedol skutočnosť, že JUDr. Štefan Harabin jeho zaujatosť namietal už vo viac ako 50 veciach, v ktorých sa konalo pred ústavným súdom, a skutočnosť, že na neho podal 2 trestné oznámenia. Aj keď podanie trestného oznámenia na sudcu môže vyústiť k iniciovaniu skutočného súdneho sporu, prípadne vedeniu trestného stíhania, ktoré by bolo spôsobilé emotívne ovplyvniť postoj sudcu vo vzťahu k takému účastníkovi konania, v prípade sudcu Ladislava Orosza k tejto situácii nedošlo. Obe trestné oznámenia, ako sám uvádza, boli orgánmi činnými v trestnom konaní odmietnuté ako nedôvodné.

Vychádzajúc z obsahu oznámenia sudcu, plénum ústavného súdu dospelo k záveru, že na jeho základe nie je možné pochybovať o jeho subjektívnej nestrannosti. Aj keď sám v oznámení svoj subjektívny postoj k veci a k účastníkovi konania nevyjadril, samotné správanie sudcu Ladislava Orosza nijako nespochybňuje jeho subjektívnu nestrannosť, o čom najlepšie svedčí skutočnosť, že to bol samotný sudca, ktorý navrhol plénu,

aby rozhodlo o jeho možnej predpojatosti vo veci. Správanie sudcu nenasvedčuje tomu, že by mal určitý subjektívny záujem, aby sa mohol zúčastniť na rozhodovaní vo veci.

11. Z hľadiska objektívneho je nutné vziať do úvahy aj skutočnosť, že v prípade veci vedenej pod sp. zn. Rvp 14387/2016 ide o návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy, v ktorom JUDr. Štefan Harabin vystupuje nie v mene vlastnom, hájac svoje osobné záujmy alebo ochranu svojich základných práv a slobôd, ale ako predseda senátu najvyššieho súdu zastupuje účastníka konania, ktorým je v tomto konaní najvyšší súd. V danom prípade je tak predmetom rozhodovania ústavného súdu otázka súladu či nesúladu namietanej právnej úpravy s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, kde je miera záujmu účastníkov konania na jeho výsledku v porovnaní s individuálnou sťažnosťou oslabená.

12. Vzhľadom na uvedené dospel ústavný súd k záveru, že skutočnosti uvedené sudcom Ladislavom Oroszom v jeho oznámení nie sú v okolnostiach danej veci spôsobilé objektívne vyvolať pochybnosti o jeho predpojatosti pri rozhodovaní o veci Rvp 14387/2016, a preto sa plénum ústavného súdu v okolnostiach danej veci rozhodlo sudcu Ladislava Orosza z rozhodovania vo veci Rvp 14387/2016 nevyhlúčiť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. novembra 2017